

3. За використання у схемі стимуляції відтворної здатності катозалу і тетравіту плодючість кролематок достовірно підвищилася на 15,7–34,0% а жива маса кроленят на 8,2 г та 7,2 г відповідно в порівнянні з першою і другою дослідними групами.

Список використаних джерел

1. Технологія виробництва продукції кролівництва і звірівництва: посібник/ Бала В.І. та ін. Вінниця: Нова книга, 2009. 272 с.
2. Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин: навч. посіб. Березовський А.В. та ін. 2-е видання, перероблене і доповнене. Житомир: «Полісся», 2017. 392с.
3. Вакуленко И.С. Кроликівництво. Харків: Прапор, 1998. 180с.
4. Мазуренко О.В. Інноваційно-технологічний розвиток тваринництва як умова продовольчої безпеки. Економіка АПК. № 9. 2015. С.89–94.
5. Довідник по застосуванню фармакологічних засобів в акушерстві гінекології, андрології та біотехнології відтворення тварин. Харенко М.І. та ін. Київ: ДІА, 2011. 255 с.

УДК 636.082:502

ПОЛІМОРФІЗМ ЯЄЧНИКІВ КОРІВ МОЛОЧНИХ ПОРІД З ХРОНІЧНИМ НЕПЛІДДЯМ

Лілія Роман, канд. вет. наук,

доцент кафедри хірургії, акушерства та хвороб дрібних тварин

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4983-5418>

e-mail: liliyaroman64@gmail.com

Валерій Войцєвич, здобувач другого (магістерського рівня вищої освіти)

5 курсу ОП «Ветеринарна медицина»

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

Відтворення корів молочного напрямку залишається пріоритетним напрямком сучасної ветеринарної медицини і репродуктивної біотехнології всіх країн з промисловим скотарством. Численні літературні джерела з питань репродукції великої рогатої худоби (ВРХ) підкреслюють, що яєчники є ключовою ланкою репродуктивної системи корів, бо експериментально доведено вирішальну роль гонад у ланцюгу сукупних змін репродуктивного циклу в організмі самиці ВРХ, адже за відсутності зрілої овульованої яйцеклітини подальший розвиток зародка унеможливується [1]. Яєчники - це статеві залози (парний орган), де утворюються, розмножуються, розвиваються і дозрівають яйцеклітини. В них також утворюються статеві гормони - естрадіол, естрон, естріол і гормон жовтого тіла - прогестерон. Загальновідомо, що явище видового поліморфізму у будові гонад самиць ВРХ, значно ускладнює коректну діагностику функціональних або патологічних порушень органів [2].

За останні десятиріччя значне зростання молочної продуктивності ВРХ та кількості технологічних стресів суттєво збільшило навантаження на організм корів провідних молочних порід. Комплекс складних факторів впливає на морфофункціональні показники яєчників, що потребує вивчення динаміки змін їх будови, особливо за негативного тиску хронічних патологічних процесів у тканинах репродуктивного тракту, зокрема ендометритів різної етіології. За даними літературних джерел, гінекологічні хвороби складають від 16 до 80% серед всіх інших захворювань [4]. Зважаючи на істотну суперечливість даних кількісно-якісних показників клінічного стану яєчників корів, які наводять вчені різних країн, метою нашого дослідження було

визначення структури дисфункцій яєчників за морфофункціональних і морфопатологічних змін їх тканин у незапліднених корів з хронічними гінекологічними хворобами в анамнезі.

На базі маточного поголів'я лактуючих незапліднених корів (з терміном більше 90 днів після отелення), які утримувались в промислових молочних господарствах різних областей України і були задіяні у науково-виробничих експериментах, ми провели диференційне пальпаторне обстеження *in vivo* яєчників з наступною візуалізацією та структуруванням результатів (з використанням методичних рекомендацій ІРГТ НААН) [2-4]. В дослідженні були задіяні високопродуктивні корови у віці від 1-ї до 6-ї лактацій наступних порід: українська червона молочна (УЧМ), українська чорно-ряба молочна (УЧРМ) і айрширська. Під час досліджень жодна тварина не отримала ушкоджень здоров'ю, всі процедури проводили після фіксації корів у спеціальному станку.

Аналітичну частину дослідження з використанням структурно-порівняльного і статистичного методів було проведено на кафедрі хірургії, акушерства та хвороб дрібних тварин факультету ветеринарної медицини ОДАУ. Результати дослідження показали, що обстежені корови, у яких в анамнезі були відмічені ендометрити, але на момент дослідження ці хронічні патології перейшли у латентну стадію і зовнішньо протікали безсимптомно, тільки у 55,66 % випадків мали функціонуючі яєчники з морфологічними утвореннями, котрі відповідали фолікулярній або лютеїновій фазі статевого циклу. Треба зазначити, що діагностика *in vivo* виявила широке розповсюдження серед самиць процесів гіпотрофічних змін тканин гонад (66,60%), що відмічалось у ряді досліджень інших авторів на гістологічних препаратах [3].

Дослідження показало значний рівень ураження тканин яєчників дегенеративними ушкодженнями (в середньому 40,23% обстежених корів), а у окремих господарствах - до 54,81%. Наявність склеротичних змін тканин яєчників (часто - разом з прилеглим яйцепроводом) виявлено у 2,88% корів, а саме: хронічні злипливі сальпінгіти і овосальпінгіти. В таких випадках результати дослідження говорять за необхідність передчасного вибраковування корів внаслідок розвитку незворотної форми симптоматичної неплідності [3]. Треба зважати на обмеженість *in vivo* діагностики таких симптомів за використання УЗ-сканування.

Отже, результати пальпаторної диференційної діагностики клінічного стану яєчників лактуючих корів з хронічними ендометритами в анамнезі показали суттєве збільшення поліморфізму цих парних органів з функціональними та дегенеративними і деструктивними змінами тканин. Для вибору адекватних схем терапії і стимуляції або регуляції статевої активності корів, виходячи із результатів дослідження, актуалізується потреба удосконалення методик диференційної *in vivo* пальпаторної діагностики у програмах практичного навчання фахівців зооветеринарного профілю за дуальними принципами в умовах виробництва.

Список використаних джерел

1. Бугров О.Д. Виявлення і вибірка корів і телиць у статевій охоті: методичні рекомендації. Х., ІТ НААН, 2013. 114 с.
2. Сідашова С.О., Б. В. Гутий, Т. В. Мартишук, В. Л. Шнайдер. Хронічні латентні запальні процеси репродуктивних органів корів молочних. Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Серія: Ветеринарні науки, 2024, т 26, № 113. С. 202-211.
3. Roman, L., Bogach, M., Dankevych, N., Bezalychna, O., & Gurko, I. Morphological profile of the ovaries of high-yielding cows on day 0 of the induced sexual cycle. Scientific Horizons, 26(7), 9-18, 2023. doi: 10.48077/scihor7.2023.09
4. Roman, L., Bezalychna, O., Dankevych, N., Lumedze, I., & Iovenko, A. Differential diagnosis of chronic infertility in high-yield cows. Scientific Horizons, 2024. 27(7), 9-19.